

Asia: VN/740/2024

Lausuntopyyntö Pelastussuunnitelma-yleisohjeesta

Yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa yleiset huomionne lausuntopyynnöstä alla olevaan kenttään.

Esitämme, että Pelastussuunnitelma – Yleisohje palautetaan takaisin valmisteluun, jotta sen sisältöä voidaan päivittää ohjeen loppukäyttäjiä paremmin käytännössä palvelevaksi. Nykymuodossaan ohje voi olla loppukäyttäjille vaikeaselkoinen sekä sisällöltään että luettavuudeltaan. Tarkempi ja luettavuudeltaan selkeämpi ohje palvelisi paremmin tarkoitustaan Pelastussuunnitelmien laadun edistämässä ja rakennusten paloturvallisuuden hoitamisessa.

Pelastussuunnitelma -yleisohjeen sisältö

Voitte kirjoittaa huomionne pelastussuunnitelma yleisohjeen luonnoksesta alla olevaan kenttään.

Esitämme, että Pelastussuunnitelma – Yleisohje palautetaan takaisin valmisteluun, jotta sen sisältöä voidaan päivittää ohjeen loppukäyttäjiä paremmin käytännössä palvelevaksi. Nykymuodossaan ohje voi olla loppukäyttäjille vaikeaselkoinen sekä sisällöltään että luettavuudeltaan. Tarkempi ja luettavuudeltaan selkeämpi ohje palvelisi paremmin tarkoitustaan Pelastussuunnitelmien laadun edistämässä ja rakennusten paloturvallisuuden hoitamisessa.

Sisäministeriön ohjeeseen pelastussuunnitelmista on sisällytettävä selväsanaisesti ohjeet siitä:

1. miten pelastussuunnitelma tulee laatia,;
2. miten pelastussuunnitelma tulee päivittää,;
3. kuinka usein pelastussuunnitelma tulee päivittää;
4. kuka pelastussuunnitelman voi laatia; ja
5. miten pelastussuunnitelma viestitään kiinteistön käyttäjille ja miten asianomaiset perehdytetään sen mukaisiin toimenpiteisiin säännöllisesti.

Pelastuslaki 379/2011 tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös se, että onnettomuustilanteessa ihmiset pelastetaan ja onnettomuuksien vahingot rajataan mahdollisimman vähäisiksi.

Hallitusohjelmassa 2023 on asetettu tavoitteeksi Omatoimisen varautumisen osaamisen vahvistaminen kaikissa väestöryhmissä muun muassa ohjauksella, neuvonnalla ja valvontatoiminnalla sekä onnettomuuksien ehkäiseminen tehokkaasti. Hallituksen tavoite on, että tulipalojen määrä puolitetaan vuoteen 2030 mennessä (<https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/>).

Nykyisen Pelastuslain astuttua voimaan Pelastussuunnitteluvetoiset kiinteistöt aloittivat kiinteistökohtaisten Pelastussuunnitelmien laadinnan. Pelastussuunnitelma laadittiin lähes jokaiseen kiinteistöön. Pelastussuunnitelman laadinnan toteutustavat erosivat merkittävästi. Osa kiinteistöistä laati pelastussuunnitelman kohteen riskien arvioinnin pohjalle, osa kiinteistöistä laati pelastussuunnitelman ilman riskien arviointia ja varsinaista kohteen toiminnan arviointia. Pelastussuunnitelmia on laadittu myös paljon valmiille lomakepohjille sen enempää itse suunnitelman sisällöstä välittämättä. Pelastussuunnitelmia laativille ei olla kohdennettu osaamisen liittyviä vaatimuksia.

Safetumin Paloturvallisuustutkimuksen 2025 mukaan Suomalaisissa kiinteistöissä on toimenpiteitä vaativia turvallisuuspuutteita. Pisteasteikolla 0-100 Suomalaisten kiinteistöjen turvallisuusindeksi on 65/100 joka kuvastaa turvallisuustason olevan tyydyttävällä tasolla. Puutteita on muun muassa rakenteellisessa paloturvallisuudessa (33% palokatkopuutteita), pelastustoimintaa helpottavissa opasteissa (43% puutteita), palo-ovissa (27% puutteita) sekä poistumisreiteissä (18% puutteita). Lisäksi paloturvallisuuslaitteistoiden vuosihuoltojen suorittamisessa havaitut puutteet (savunpoistolaitteista 36% huoltamatta, turva- ja merkkivaloista 51%, paloilmoittimista 16%) osoittavat, että yli kolmannessa Suomalaisten kiinteistöjen paloturvallisuusjärjestelmistä voi olla vakavia toimintaan liittyviä puutteita.

Paloturvallisuutta ylläpitävien rakenteiden ja teknisten järjestelmien puutteita voi selittää se, että Suomalaisten kiinteistöjen omatoiminen varautuminen on heikkoa tai sitä ei juurikaan toteuteta tai toteuttamiseen ei ole osaamista. Pelastuslaki velvoittaa seuraavaa:

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että rakennus, rakennelma ja sen ympäristö pidetään sellaisessa kunnossa, että:

- 1) tulipalon syttymisen, tahallisen sytyttämisen sekä leviämisen vaara on vähäinen;
- 2) rakennuksessa olevat henkilöt pystyvät tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan rakennuksesta tai heidät voidaan pelastaa muulla tavoin;
- 3) pelastustoiminta on tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa mahdollista;

4)pelastushenkilöstön turvallisuus on otettu huomioon.

Ja seuraavaa:

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1)ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä;
- 2)varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;
- 3)varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;
- 4)ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Edellä 1 momentissa säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia.

Käytännössä näiden toimenpiteiden suorittamisen sisällöstä ei ole kiinteistöillä kirjallisia dokumentaatiota tai toimintaprosesseja. Tilastojen valossa voi siis olettaa, että Suomessa on kymmeniä tuhansia kiinteistöjä, jotka eivät syystä tai toisesta noudata Pelastuslain velvoitteita rakenteiden, tekniikan ja omatoimisen varautumisen osalta.

Näiden selvitysten nojalla käy siis ilmi paloturvallisuuden hoitamiseen liittyvien velvoitteiden toteutumisen nykypuutteet. On erittäin kannatettavaa, että pelastussuunnitelman laadintaan, sisältöön ja ylläpitoon liittyen tulee tarkentava ohjeistus. On myös kannatettavaa, että pelastuslakia uudistettaisiin pikaisesti siten, että nyt havaitut velvoitteiden toteutumisen puutteet saataisiin korjattua.

Näin ollen, toimintaohjeen tulee sisältää kohdeyleisölleen selkeät ja ymmärrettävät toimintaohjeet, joiden perusteella toimenpiteitä suoritetaan säännöllisesti ja puutteisiin reagoidaan tehokkaasti erityisesti seuraavilla osa-alueilla;

2.2 Vastuu pelastussuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä

Toimintaohjeen tulee selväsanaisesti ohjata rakennuksen omistajaa laatimaan sellaisen pelastussuunnitelman, tai vastaamaan oikean tahon toimesta sellaisen pelastussuunnitelman laatimisesta, joka sisältää kattavan kiinteistön riskien arvioinnin ja joka perustuu kohteella rakennuksen vastuuhenkilöiden kanssa toteutettuun kohdekohtaiseen riskien arviointiin. Vastuun siirtyminen pelastussuunnitelman laatimisesta pitäisi olla selväsanainen eri tilanteet huomioon ottaen erityisesti silloin, kun rakennuksen haltija on eri taho kuin rakennuksen omistaja.

2.5. Pelastussuunnitelman päivittäminen

Toimintaohjeen tulee selväsanaisesti ohjata rakennuksen haltijaa päivittämään pelastussuunnitelma vuosittain suorittamalla rakennukseen kattavan kiinteistön riskien arviointi, joka perustuu kohteella rakennuksen vastuuhenkilöiden kanssa toteutettuun arviointiin. Riskien arvioinnin sisältöön liittyvä ohjeistus on lisättävä Pelastussuunnitelman ohjeeseen.

Riskien arvioinnin ohjeistus tulee täsmentää seuraavasti: 1) Tunnista vaaran paikat, 2) arvioi riskit, 3) muodosta korjaavat sekä ennaltaehkäisevät toimenpiteet, 4) seuraa toimenpiteiden toteutumista, 5) toista prosessi vuosittain uudelleen. Toteuta riskien arviointi asiantuntevan ja riittävän turvallisuusosaamisen omaavan henkilön tai yrityksen kanssa.

Toimintaohjeen tulee selväsanaisesti ohjata rakennuksen haltijaa sekä laatimaan että päivittämään pelastussuunnitelma asiantuntevan ja riittävän turvallisuusosaamisen omaavan henkilön tai yrityksen kanssa.

4. Pelastussuunnitelmasta tiedottaminen ja asianomaisten perehdyttäminen

Toimintaohjeen tulee selväsanaisesti ohjata rakennuksen haltijaa viestimään pelastussuunnitelma ja siihen tehtävät muutokset tarvittaville osapuolille vuosittain dokumentoidusti sekä viestimään rakennuksen pelastussuunnitelma vuosittain juridisille vastuuhenkilöille kohteella suoritettavan turvallisuuskoulutuksen muodossa. Toimintaohjeen muotoilu ”tarvittavalla tavalla” ei täytä ohjeiden osalta vaadittavaa selkeyttä. Turvallisuuskoulutukset pitäisi olla säännöllisiä ja vaadittuja, ei suositeltavia toimenpiteitä.

Liite 2: Pelastussuunnitelmassa tyypillisesti huomioitavia asioita

Toimintaohjeen tulee selväsanaisesti ohjeistaa erityyppisissä rakennuksissa noudatettava pelastussuunnitteluprosessi. Nykymuodossaan ohje ei ota huomioon riittäväällä laajuudella erilaisten rakennuksien erityispiirteitä (esim. Hoivakodit, teollisuus, liiketilat, taloyhtiöt).

Edellä mainittujen seikkojen perusteella esitämme, että Pelastussuunnitelma – ohje palautetaan takaisin valmisteluun, jotta sen sisältöä voidaan päivittää käytäntöä palvelevaksi sekä suomalaisten kiinteistöjen paloturvallisuutta ja omatoimista varautumista edistäväksi.

Safetum Oy